Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 1. 2012, sp. zn. 5 Tdo 1624/2011, ECLI:CZ:NS:2012:5.TDO.1624.2011.1

Číslo: 45/2012

Právní věta:

Trestný čin zvýhodnění věřitele podle § 223 odst. 1 tr. zákoníku může spáchat jen dlužník v úpadku, který, byť i jen částečně, zmaří uspokojení svého věřitele tím, že zvýhodní jiného, ale rovněž svého věřitele. Pokud pachatel přednostně uhradil pracovněprávní pohledávky dlužníkových zaměstnanců, je třeba úhradu těchto pohledávek hodnotit z toho hlediska, zda se jednalo o majetek, který by byl použitelný k uspokojení pohledávky právě toho věřitele, resp. těch věřitelů, jejichž uspokojení tím mělo být alespoň částečně zmařeno, poněvadž ve smyslu § 169 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona jde o pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou, které se uspokojují, není-li v insolvenčním zákoně stanoveno jinak, stejně jako pohledávky za majetkovou podstatou v plné výši kdykoli po rozhodnutí o úpadku (srov. § 168 odst. 3 a § 305 insolvenčního zákona).

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 11.01.2012

Spisová značka: 5 Tdo 1624/2011

Číslo rozhodnutí: 45

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Zvýhodnění (zvýhodňování) věřitele

Předpisy: § 223 odst. 1 tr. zákoníku

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání obviněného K. M. zrušil usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 25. 8. 2011, sp. zn. 9 To 335/2011, který rozhodl jako soud odvolací v trestní věci vedené u Okresního soudu v Prostějově pod sp. zn. 1 T 167/2010. Současně podle § 265l odst. 1 tr. ř. Krajskému soudu v Brně přikázal, aby věc obviněného K. M. v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Rozsudkem Okresního soudu v Prostějově ze dne 16. 5. 2011, sp. zn. 1 T 167/2010, byl obviněný K. M. uznán vinným přečinem zvýhodňování (správně „zvýhodnění“) věřitele podle § 223 odst. 1, 2 trestního zákoníku (zák. č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů – dále jen „tr. zákoník“), kterého se dopustil tím, že jako osoba samostatně výdělečně činná s místem podnikání B. 114, K.,

okr. P., která byla v úpadku, jelikož nebyla dlouhodobě schopna plnit svoje splatné závazky a byla předlužená, neboť vykazovala závazky po lhůtě splatnosti vůči více věřitelům, hospodařila se ztrátou a vykazovala záporný čistý obchodní majetek, čehož si byl vědom, v době nejméně od 1. 1. 2008 do 9. 12. 2008 uhradil závazky z obchodního styku věřitelům, a to v plné výši: společnosti ČEZ Z. s., s. r. o., v P., částku 20 727,50 Kč, JUDr. T. V., v P. 6 – D., částku 30 000 Kč, společnosti K. F. S., s. r. o., v N., v celkové výši 12 581 Kč, Mgr. M. B., v P., částku 10 000 Kč, L. P., částku 21 671 Kč, FTL –F. T. L., a. s., částku 708 Kč, P. P. částku 5000 Kč,

dále uhradil plně mzdy zaměstnancům v celkové výši 661 191 Kč, uhradil zálohy na výdaje zaměstnanců v celkové výši 1 960 033 Kč,

dále zčásti uhradil věřitelům: společnostem T. O2 C. R., a. s., v P. 4 – M., částku 30 675,50 Kč z celkového závazku 35 396,76 Kč, T-M. C. R., a. s., v P. 4, částku 40 000 Kč z celkového závazku 310 276,50 Kč, R. Ž. – R., v H. K., částku 4926 Kč z celkového závazku 7902 Kč, společnosti F. L., s. r. o., v Š., částku 376 343 Kč z celkového závazku 2 218 217 Kč, Velkoobchod pneu M., s. r. o., v J., částku 5000 Kč z celkového závazku 39 139 Kč, Š., s. r. o., v P. 5, částku 111 433,04 Kč z celkového závazku 127 179,28 Kč, B. P., a. s., v P., částku 2098 Kč z celkového závazku 7098 Kč, V. z. p. ČR částku 8770 Kč z celkového závazku 1 076 706 Kč, dále uhradil Č. s., a. s., v P. 4, splátky úvěru v celkové částce 62 851,42 Kč z poskytnutého úvěru ve výši 3 800 000 Kč, a kontokorentního úvěru splátky v částce 848 182 Kč z poskytnutého úvěru 1 981 479,97 Kč, VB L. CZ, spol. s r. o., v B., částku 1955 Kč z celkového závazku 224 451 Kč, BKX, a. s., v O., částku 13 340 Kč z celkového závazku ve výši 41 702 Kč,

a to aniž, byť jen zčásti, uhradil své závazky vůči L. P., p. – n.,v S. n. H., v celkové výši 31 797 Kč, Ing. R. P., v L., v celkové výši 7140 Kč, společnosti K. T., a. s., v K., v celkové výši 1999 Kč, D. F., v K., v celkové výši 479 207,50 Kč, P. P., spol. s r. o., P. 8 – D. Ch., v celkové výši 1 449 749,44 Kč, T., a. s., P. 8 – K., v celkové výši 650 028 Kč, F., a. s., v P. – S., v celkové výši 1 198 243,60 Kč, DT L. CZ, s. r. o., v Z., v celkové výši 118 702,50 Kč, M. F. A. K., s. r. o., v K., v celkové výši 55 369 Kč, Z. Ú. n. L., s. r. o., v celkové výši 14 280 Kč, U. B., s. r. o., v J., v celkové výši 7 116,50 Kč, OMV ČR, s. r. o., v P. 4, v celkové výši 2 263 377,70 Kč, ČSOB L., a. s., P. 4, v celkové výši 1 960 281 Kč, I. CZ, spol. s r. o., P. 8, v celkové výši 53 300 Kč, A., a. s., P. 8, v celkové výši 538 432 Kč, U. C. L. CZ, a. s., P. 5, v celkové výši 32 806 Kč, O. s. s. z. v P., v celkové výši 817 510 Kč, Z. p. M. A., pobočka O., v celkové výši 146 201 Kč, Z. p. m. v. ČR, v celkové výši 19 231 Kč, V. z. p. ČR, pobočce O., v celkové výši 310 337 Kč, Č. n. z. p. v celkové výši 30 504 Kč, R. b. p., z. p. v celkové výši 55 738 Kč, O. z. p. z. b., p. a s. v celkové výši 22 237 Kč, F. ú. v K. v celkové výši 2 252 910 Kč, společnosti T. P., s. r. o., B., v celkové výši 5693 Kč, J. M., v D. M. v celkové výši 136 306 Kč, společnostem E. M. T., spol. s r. o., M., v celkové výši 10 363 Kč, S. C. R., s. r. o., R. u P., v celkové výši 227 726 Kč, J. H., v K., v celkové výši 61 958,50 Kč, společnostem K. HK, spol. s r. o., O. – P., v celkové výši 3955,50 Kč, F. I., s. r. o., v Š., v celkové výši 63 361 Kč, K. – MT, s. r. o., Č. B., v celkové výši 15 201 Kč, H. B., v H. n. S., v celkové výši 55 671 Kč, Ing. Z. S., v O., v celkové výši 169 873 Kč, společnosti S. J. H. J., spol. s r. o., S., v celkové výši 8954 Kč, J. P., v N. M. n. M., v celkové výši 50 967,60 Kč, společnosti A., spol. s r. o., V. B., v celkové výši 400 576,93 Kč, R. M., v R., v celkové výši 478 217,66 Kč, společnostem K. p., P. 1, v celkové výši 232 195 Kč, K., a. s., P. 4, v celkové výši 40 657 Kč, B. D. S., spol. s r. o., V. B., v celkové výši 91 958 Kč, RK M., s. r. o., N. V., v celkové výši 68 520 Kč, S. M. L., a. s., Z., v celkové výši 791 250,40 Kč, L., spol. s r. o., J., v celkové výši 99 789,82 Kč, Městu M. T. v celkové výši 500 000 Kč, přičemž věděl a byl srozuměn s tím, že jejich pohledávky zůstanou vzhledem k nedostatku jeho majetku a výnosů zcela neuspokojeny,

a způsobil tak věřitelům, jimž jednak neuhradil závazky ani zčásti a nebo uhradil v částce nižší než odpovídala poměrné úhradě, s přihlédnutím k částce, kterou měl k úhradě k dispozici ve výši 5 294 179,13 Kč, a výši jednotlivých splatných neuhrazených závazků, škodu v celkové výši nejméně 3 842 512,57, což je částka, na kterou by měli tito věřitelé při poměrném uspokojení z celkové částky,

kterou v předmětném období uhradil, v poměru svých pohledávek nárok.

Za tento přečin a za sbíhající se trestný čin krádeže podle § 247 odst. 1, 2 trestního zákona (zák. č. 140/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů – dále jen „tr. zák.“), pro který byl uznán vinným rozsudkem Okresního soudu v Prostějově ze dne 18. 12. 2008, sp. zn. 16 T 52/2008-147, který nabyl právní moci ve spojení s usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 29. 10. 2009, sp. zn. 7 To 207/2009, a dále za sbíhající se trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1, 2 tr. zák., pro který byl uznán vinným rozsudkem Okresního soudu v Prostějově ze dne 26. 1. 2010, sp. zn. 1 T 42/2009-276, který nabyl právní moci ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Brně ze dne 18. 8. 2010, sp. zn. 3 To 220/2010, a to dne 18. 8. 2010, byl obviněný K. M. odsouzen podle § 223 odst. 2 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 2 tr. zákoníku k souhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 3 (tří) roků. Podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku mu byl výkon uloženého trestu odnětí svobody podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání 4 (čtyř) roků. Podle § 73 odst. 1, 3 tr. zákoníku byl obviněnému současně uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu podnikání v předmětu silniční motorová doprava, silniční motorová doprava nákladní, mezinárodní silniční motorová doprava nákladní, výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 – 3 živnostenského zákona, zprostředkovatelská činnost, obchodní živnost: koupě zboží za účelem jeho dalšího prodeje a prodej, lesnické práce mimo činnosti upravené zvláštním zákonem na dobu 4 (čtyř) roků. Současně byl zrušen celý výrok o trestu z rozsudku Okresního soudu v Prostějově ze dne 18. 12. 2008, sp. zn. 16 T 52/2008-147, který nabyl právní moci dne 29. 10. 2009, ve spojení s usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 29. 10. 2009, sp. zn. 7 To 207/2009, a dále celý výrok o trestu z rozsudku Okresního soudu v Prostějově ze dne 26. 1. 2010, sp. zn. 1 T 42/2009-276, který nabyl právní moci dne 18. 8. 2010, ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Brně ze dne 18. 8. 2010, sp. zn. 3 To 220/2010, jakož i všechna další rozhodnutí na tyto výroky obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. bylo obviněnému uloženo, aby zaplatil na náhradu škody následujícím poškozeným: T., a. s., se sídlem P. 8 – K., částku 115 746,09 Kč, DT L. CZ, s. r. o., se sídlem Z., částku 21 136,54 Kč, OMV ČR, s. r. o., se sídlem P., částku 403 024,18 Kč, s A., a. s., se sídlem P. 8, částku 95 874,90 Kč, F. I., s. r. o., se sídlem Š., částku 11 282,26 Kč, K. – MT, s. r. o., se sídlem Č. B., částku 2706,77 Kč, H. B., místo podnikání H. n. S., částku 9912,95 Kč, K. p., a. s., se sídlem P. 1, částku 41 345,37 Kč, B. d. s., s. r. o., se sídlem V. B., částku 16 374,33 Kč. Podle § 229 odst. 1 tr. ř. byl odkázán s celým uplatněným nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních poškozený: Ing. R. P., s místem podnikání L. Podle § 229 odst. 2 tr. ř. byli odkázáni se zbytkem uplatněného nároku na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních poškození: T., a. s., se sídlem P. 8 – K., DT L. CZ, s. r. o., se sídlem Z., OMV ČR, s. r. o., se sídlem P. 4, s A., a. s., se sídlem P. 8, F. I., s. r. o., se sídlem Š., K. – MT, s. r. o., se sídlem Č. B., H. B., místo podnikání H. n. S., K. p., a. s., se sídlem P. 1, B. d. s, s. r. o., se sídlem V. B.

Tento rozsudek napadl obviněný K. M. odvoláním, o němž Krajský soud v Brně rozhodl usnesením ze dne 25. 8. 2011, sp. zn. 9 To 335/2011, tak, že jej podle § 256 tr. ř. jako nedůvodné zamítl.

Proti uvedenému usnesení odvolacího soudu podal obviněný K. M. prostřednictvím obhájce Mgr. M. B. dovolání mimo jiné z důvodů uvedených v § 265b odst. 1 písm. g) a l) tr. ř. Dovoláním napadl jak výrok odvolacího soudu, tak původní výrok nalézacího soudu o vině i o trestu, jakož i výrok o povinnosti nahradit škodu. V podrobnostech dovolatel kromě jiného uvedl, že odvolací soud se omezil jen na obecné konstatování správnosti závěrů nalézacího soudu. Rozhodnutí odvolacího soudu se tak jeví dovolateli nesrozumitelným, neboť konkrétně nereflektoval na odvolací námitky dovolatele. Odvolací soud se odvoláním dovolatele, co do jeho obsahu, vůbec nezabýval. Nalézacímu soudu dovolatel vytknul, že ve svých závěrech dovozuje úvahy, které nemají oporu v provedených důkazech.

Podle dovolatele nalézací soud chybně dovodil jeho nepřímý úmysl. Dovolatel se snažil svůj podnik zachránit, a pokud nalézací soud k reálnosti nabytých hodnotných zakázek konstatoval, že to bylo

nereálné, zodpověděl si sám odbornou otázku, což je nepřípustné. Dále podle dovolatele nalézací soud v odůvodnění svého rozhodnutí vytrhává z kontextu svědecké výpovědi (konkrétně svědkyně V. K. nebo Ing. V.). S ohledem na složitost výpočtu škody a úhradového koeficientu je absurdní dávat dovolateli za vinu, že si to nedokázal určit sám. Závazky, které hradil, hradil z důvodu udržení podniku v chodu, aby mohl vydělat na zaplacení dluhů.

Soudy ve výroku o vině dovodily, že měl k dispozici 5 294 179,13 Kč, avšak součtem aktiv ve výroku, které měl dovolatel uhradit, vyjde částka 4 227 485,46 Kč. Soudy zřejmě použily chybně zpracovaný znalecký posudek Ing. V. Š., která do čísla vyjadřujícího údajné prostředky k dispozici zahrnula prostředky, kterými nikdy nedisponoval (byly započteny spol. K. ČR, spol. s r. o., a F., a. s.) či položky, které nebyly vůbec identifikovány. Soudy také nesprávně dovodily, že jednáním dovolatele vznikla škoda 3 842 512,57 Kč, která vychází z chybně určené částky, kterou měl mít dovolatel k dispozici a zahrnuje i úhrady, které byly provedeny zápočty, kdy v průběhu roku 2008 docházelo k vracení zboží, které bylo dobropisováno a docházelo k zápočtům, se kterými nebylo kalkulováno. Do výše škody dále byla nesprávně zahrnuta položka za mzdy zaměstnanců a zálohy na výdaje zaměstnanců, které s ohledem na § 169 odst. 1 písm. a) a § 168 odst. 3 insolvenčního zákona a rozsudek Nejvyššího soudu pod sp. zn. 5 Tdo 383/2010, uhradil po právu a v souladu s legislativou. Navíc byla do výše škody také nesprávně zahrnuta položka splacení kontokorentu u Č. s., a. s., která je rovněž v insolvenci hrazena v jiném režimu. Ve výroku o vině v části týkající se částečných úhrad chybí společnost F., a. s., která je ve znaleckém posudku uvedena mezi částečně uhrazenými pohledávkami, navíc je ve výroku dvakrát uveden stejný subjekt L. P., kdy jednou mu měl uhradit celý závazek a podruhé mu neměl uhradit nic.

V závěru svého dovolání obviněný K. M. navrhl, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a sám rozhodl tak, že se jmenovaný obviněný obžaloby v plném rozsahu zprošťuje, neboť skutek se podle jeho názoru nestal nebo nejméně není trestným činem.

Nejvyšší soud jako soud dovolací dospěl mimo jiné k těmto závěrům:

Přečinu zvýhodnění věřitele podle § 223 odst. 1, 2 tr. zákoníku se dopustí pachatel, který jako dlužník, který je v úpadku, zmaří, byť i jen částečně, uspokojení svého věřitele zvýhodněním jiného věřitele, a způsobí tím na cizím majetku značnou škodu. Zvýhodněný věřitel sice dostává jen to, co by mu jinak po právu patřilo (nebýt úpadku dlužníka), ale protože dlužník není schopen uspokojit všechny své věřitele, plným uspokojením jednoho věřitele zkracuje ostatní věřitele. Za takové situace je třeba postupovat podle insolvenčního zákona a uspokojit věřitele jen poměrně a rovnoměrně. Zvýhodnění věřitele ve smyslu § 223 tr. zákoníku nevyžaduje, aby byl takový věřitel zcela uspokojen na úkor ostatních věřitelů; postačí, jestliže od pachatele obdrží více, než by odpovídalo poměrnému a rovnoměrnému uspokojení všech věřitelů. Z hlediska zavinění se u trestného činu podle § 223 odst. 1 tr. zákoníku vyžaduje úmysl (§ 15 tr. zákoníku). Pachatel jako dlužník tedy musí jednat se záměrem vyhnout se poměrnému uspokojení ostatních věřitelů a chce tím alespoň částečně zmařit uspokojení jejich pohledávek, případně si je vědom toho, že jeho jednání může mít takový následek, a pro případ, že jej způsobí, je s tím srozuměn (srov. rozhodnutí Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 4. 10. 2001, sp. zn. 4 To 751/2001, publikované pod č. 10/2003 Sb. rozh. tr.). Na uvedený úmysl lze usuzovat jen ze všech okolností, za nichž dlužník, který je v úpadku, přednostně uspokojil jednoho z více svých věřitelů. O srozumění pachatele v tomto smyslu mohou svědčit jeho konkrétní kroky, např. pokud jednal s vědomím existence četných dluhů, své neschopnosti hradit je a s vědomím, že již ohledně jeho majetku byl podán insolvenční návrh. Požadovaný úmysl v tomto významu by však nebylo možné dovodit za situace, jestliže dlužník plně uspokojil jen některého z více věřitelů, ovšem učinil tak s odůvodněným předpokladem, že tím vytvoří potřebné podmínky pro získání dostatečných majetkových hodnot pro uspokojení ostatních věřitelů a zabrání např. úplnému přerušení výroby (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2005, sp. zn. 5 Tdo 1555/2005, publikované pod č. T 861 ve sv. 22/2006 Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu). Podle §

223 odst. 2 tr. zákoníku je okolností, která podmiňuje použití vyšší trestní sazby, způsobení značné škody. Značnou škodou se ve smyslu § 138 odst. 1 tr. zákoníku rozumí škoda dosahující nejméně částky 500 000 Kč. Škoda zde představuje rozdíl mezi částkou, kterou byla uspokojena pohledávka zvýhodněného věřitele, a částkou, která by tomuto věřiteli náležela při poměrném a rovnoměrném vypořádání v konkursu (§ 244 insolvenčního zákona), protože právě tento rozdíl představuje částku, o niž byli ostatní věřitelé poškozeni. Jde o hodnotu té části pohledávky, jejíhož poměrného uspokojení jinak mohl věřitel dosáhnout, nebýt přednostního uspokojení jiného věřitele. Z hlediska subjektivní stránky postačí způsobení těžšího následku uvedeného v § 223 odst. 2 tr. zákoníku z nedbalosti [§ 17 písm. a) tr. zákoníku], protože zákon zde nevyžaduje zavinění úmyslné.

Právně relevantní námitky obviněného K. M. se však týkaly především výše škody určené nalézacím soudem. Obviněný konkrétně poukázal na to, že soudy ve výroku o vině dovodily, že měl k dispozici 5 294 179,13 Kč, avšak součtem aktiv ve výroku, které měl dovolatel uhradit, vyjde částka 4 227 485,46 Kč. Soudy zřejmě použily chybně zpracovaný znalecký posudek Ing. V. Š., která do čísla vyjadřujícího údajné prostředky, které měl k dispozici zahrnula prostředky, jimiž nikdy nedisponoval (byly započteny spol. K. ČR, spol. s r. o., a F., a. s.) či položky, které nebyly vůbec identifikovány. Soudy také nesprávně dovodily, že jednáním dovolatele vznikla škoda 3 842 512,57 Kč.

Nejvyšší soud se následně zaměřil na přezkoumání finančních prostředků, týkajících se společností K. ČR, spol. s r. o., a F., a. s., jak jsou zachyceny ve výroku rozsudku nalézacího soudu, a to v porovnání se spisovým materiálem, tedy zejména s doplňkem znaleckého posudku č. 2011/04/S a jeho přílohami, a zjistil následující skutečnosti. Zatímco ve výroku rozsudku není společnost K. ČR, spol. s r. o., vůbec uvedena, v příloze č. 1 doplňku znaleckého posudku Ing. V. Š., z kterého vycházel nalézací soud., je znalkyní vypočteno zvýhodnění této společnosti ve výši 537 902,67 Kč, což znamená, že této společnosti bylo dovolatelem částečně hrazeno, a měla proto být vzhledem k celkovým částkám vyčísleným ve výroku o vině v odsuzujícím rozsudku (5 294 179,13 Kč a 3 842 512,57 Kč) uvedena mezi společnostmi, kterým bylo částečně hrazeno. Pokud se týká společnosti F., a. s., tato je ve výroku rozsudku zřejmě nesprávně zahrnuta mezi společnostmi, kterým obviněný K. M. neposkytl žádnou úhradu závazků, neboť podle znaleckého posudku bylo jmenované společnosti částečně hrazeno, a to platbou ve výši 32 130 Kč, tedy správně měla být ve výroku rozsudku vedena mezi společnostmi, kterým dovolatel částečně uhradil svůj dluh (což také dovolatel ve svém mimořádném opravném prostředku namítal). Minimálně z uváděných neprávností u těchto dvou společností, na které dovolatel upozornil, je zřejmé, že výše financí, z nichž měl podle výroku rozsudku nalézacího soudu poskytnout úplné a částečné platby svým věřitelům, nemůže odpovídat závěru výroku tohoto rozsudku, podle nějž částka, kterou měl k úhradě závazků k dispozici činila 5 294 179,13 Kč, jinými slovy řečeno, že celkem poskytl úplné a částečné úhrady ve výši 5 294 179,13 Kč. Navíc tyto skutečnosti, na které dovolatel upozornil, by naopak měly zřejmě vést ke zvýšení uhrazených částek nad jím uváděnou částku 4 227 485,46 Kč.

Mimo těchto skutečností dovolatel správně namítl, že ve výroku rozsudku je dvakrát uveden stejný subjekt L. P., a to s tím, že jednou mu měl dovolatel uhradit celý závazek v částce 21 671 Kč a podruhé mu neměl uhradit nic na jeho závazek ve výši 31 797 Kč (viz skutková věta výroku o vině v rozsudku nalézacího soudu). Nejvyšší soud v tomto směru shledal námitku dovolatele K. M. jako důvodnou, neboť mezi společnostmi, kterým bylo obviněným K. M. hrazeno v plné výši, figuruje L. P. se špatně uvedeným IČ, neboť na jeho konci chybí číslice 1, s uhrazenou výší závazku 21 671 Kč, což odpovídá doplňku znaleckého posudku. L. P., p. – n. se pak znovu objevuje mezi subjekty, kterým ze strany dovolatele nebylo hrazeno ani zčásti, a to s pohledávkou ve výši 31 797 Kč, která nemá oporu v dodatku zmíněného znaleckého posudku.

Konečně také dovolatel namítal, že do výše škody neměla být zahrnuta položka za mzdy zaměstnanců a zálohy na výdaje zaměstnanců, které s ohledem na § 169 odst. 1 písm. a) a § 168 odst. 3 insolvenčního zákona a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2010, sp. zn. 5 Tdo 383/2010,

uhradil po právu a v souladu s legislativou. Navíc byla do výše škody také nesprávně zahrnuta položka splacení kontokorentu u Č. s., a. s., která je rovněž v insolvenci hrazena v jiném režimu. Nalézací soud se touto problematikou zabývá ve svém rozsudku, kde také interpretuje rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2005, sp. zn. 5 Tdo 1555/2005, a uzavírá, že nebylo možné po obviněném požadovat, aby postupoval již podle insolvenčního zákona a rozlišoval přednostní či zajištěné pohledávky a jednu uspokojoval více na úkor druhých. Podle nalézacího soudu je potřeba přihlížet k cílovému stavu, který má na mysli také ustanovení § 1 insolvenčního zákona, tedy poměrné a rovnoměrné uspokojení věřitelů dlužníka. Navíc podle § 306 odst. 3 insolvenčního zákona se všichni věřitelé zahrnutí do rozvrhu uspokojují poměrně vzhledem k výši jejich pohledávky tak, jak byla zajištěna.

Nejvyšší soud posuzoval z hlediska příslušných relevantních ustanovení insolvenčního zákona jak námitky dovolatele, tak i závěry nalézacího soudu. Ustanovení § 1 insolvenčního zákona upravuje a) řešení úpadku a hrozícího úpadku dlužníka soudním řízením některým ze stanovených způsobů tak, aby došlo k uspořádání majetkových vztahů k osobám dotčeným dlužníkovým úpadkem nebo hrozícím úpadkem a k co nejvyššímu a zásadně poměrnému uspokojení dlužníkových věřitelů, b) oddlužení dlužníka. Při aplikaci tohoto ustanovení z hlediska zásadně poměrného uspokojení dlužníkových věřitelů je nutné mít na paměti, že zásada poměrného uspokojení se v zákoně zásadně odráží tak, že k poměrnému uspokojení pohledávek věřitelů dochází vždy mezi pohledávkami věřitelů stejné kategorie. Podle ustanovení § 169 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona pohledávkami postavenými na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou jsou pracovněprávní pohledávky dlužníkových zaměstnanců, pokud zákon ohledně některých z nich nestanoví jinak. Přitom podle ustanovení § 168 odst. 3 insolvenčního zákona, není-li dále stanoveno jinak, pohledávky za majetkovou podstatou se uspokojují v plné výši kdykoli po rozhodnutí o úpadku. Podle ustanovení § 306 odst. 3 insolvenčního zákona všichni věřitelé zahrnutí do rozvrhu se uspokojují poměrně vzhledem k výši jejich pohledávky tak, jak byla zjištěna. K provedení rozvrhu však může být přistoupeno až tehdy, jsou-li vypořádány pohledávky, které mohou být uspokojeny kdykoli v průběhu konkursu podle § 305 insolvenčního zákona, jimiž jsou pohledávky za majetkovou podstatou, pohledávky jím postavené na roveň a zajištěné pohledávky v rozsahu stanoveném v § 298 a § 299 odst. 1 insolvenčního zákona. Podle rozvrhového usnesení budou uspokojovány pouze pohledávky, které takto uspokojit nelze. Rozvrh výtěžku zpeněžení majetkové podstaty je vyhrazen pro uspokojení ostatních přihlášených pohledávek, tedy jiných než pohledávek za podstatou, pohledávek jim na roveň postavených a pohledávek zajištěných. Pokud se týká rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2005, sp. zn. 5 Tdo 1555/2005, jak jej uvedl nalézací soud, Nejvyšší soud v jeho odůvodnění v podrobnostech dovodil, že obviněný v projednávaném případě měl přizpůsobit chod a hospodaření své společnosti tomu, aby dostál svým povinnostem, tedy zejména při splácení dluhů vůči věřitelům bylo jeho povinností učinit tak poměrně a rovnoměrně, resp. po uplynutí delší doby trvání insolvence společnosti měl povinnost podat návrh na prohlášení konkursu na její majetek (srov. § 1 odst. 2 tehdy platného zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů). K tomuto rozhodnutí však považuje Nejvyšší soud za nutné zdůraznit, že při použití tohoto rozhodnutí za účinnosti insolvenčního zákona je třeba respektovat, že k poměrnému vypořádání pohledávek dochází mezi pohledávkami stejné kategorie, tj. mezi těmi, které zbyly poté, co byly vypořádány pohledávky za podstatou, pohledávky jim postavené na roveň a zajištěné pohledávky. To nakonec vyplývá z dalšího rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2010, sp. zn. 5 Tdo 383/2010 (uveřejněného pod č. 17/2011 Sb. rozh. tr.), podle kterého insolventní dlužník může spáchat trestný čin zvýhodňování věřitele podle § 256a odst. 1 tr. zák. č. 140/1961 Sb. (nyní zvýhodnění věřitele podle § 223 odst. 1 tr. zákoníku) dispozicemi jen s takovým svým majetkem, který byl použitelný k uspokojení pohledávky právě toho věřitele, jehož uspokojení tím bylo alespoň částečně zmařeno (příkladmo se zde poukazuje zejména na dispozice dlužníka s majetkem zatíženým zástavním právem třetí osoby). Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2005, sp. zn. 5 Tdo 1555/2005, citované nalézacím soudem, je třeba vykládat ve spojení s usnesením Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2010, sp.

zn. 5 Tdo 383/2010 (uveřejněným pod č. 17/2011 Sb. rozh. tr.), které je třeba vztáhnout i posuzovaný případ, pokud jde o pracovněprávní pohledávky dlužníkových zaměstnanců – mzdy zaměstnanců a zálohy na výdaje zaměstnanců, které měl uhradit (znalecký posudek však vykazuje u záloh na výdaje zaměstnanců částky na rámec položky „K úhradě“).

Pokud tedy obviněný K. M. uhradil pracovněprávní pohledávky dlužníkových zaměstnanců, je třeba úhradu těchto pohledávek hodnotit z toho hlediska, zda se jednalo o majetek, který by byl použitelný k uspokojení pohledávky právě toho věřitele, jehož uspokojení tím mělo být alespoň částečně zmařeno (viz ostatní pohledávky poškozených, resp. znevýhodněných věřitelů uvedené ve znaleckém posudku Ing. V. Š. a v návaznosti na něj i v rozsudku nalézacího soudu pohledávky poškozených, resp. znevýhodněných věřitelů). Pokud nalézací soud v tomto směru poukazuje na ustanovení § 306 odst. 3 insolvenčního zákona, podle kterého se všichni věřitelé zahrnutí do rozvrhu uspokojují poměrně vzhledem k výši jejich pohledávky tak, jak byla zjištěna, přehlédl ustanovení § 305 odst. 1 insolvenčního zákona, podle něhož se před rozvrhem uspokojí dosud nezaplacené pohledávky, které se uspokojují kdykoli v průběhu konkursního řízení; a to pohledávky za majetkovou podstatou, pohledávky jím postavené na roveň a zajištěné pohledávky v rozsahu stanoveném v § 298 a § 299 odst. 1 insolvenčního zákona. Z tohoto ustanovení vyplývá, že předmětné pracovněprávní pohledávky dlužníkových zaměstnanců se nezahrnují do rozvrhu, a proto se na ně nevztahuje nalézacím soudem citované ustanovení § 306 odst. 3 insolvenčního zákona a uspokojují se podle § 305 odst. 2 insolvenčního zákona.

Ze všech těchto důvodů Nejvyšší soud po přezkoumání věci shledal, že jsou naplněny dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g), l) tr. ř., neboť napadeným rozhodnutím bylo rozhodnuto o zamítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) tr. ř. a v řízení mu předcházejícím byl dán důvod dovolání uvedený v písm. g) § 265b odst. 1 tr. ř., tedy že rozhodnutí spočívá na nesprávném hmotně právním posouzení, a proto k důvodně podanému dovolání podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 25. 8. 2011, sp. zn. 9 To 335/2011. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. Nejvyšší soud také zrušil další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a podle § 265l odst. 1 tr. ř. Krajskému soudu v Brně přikázal, aby věc obviněného K. M. v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Nejvyšší soud věc přikázal odvolacímu soudu zejména z toho důvodu, že ačkoliv obviněný námitky uplatněné v dovolání obecně namítal již v řízení před nalézacím soudem, konkrétně je poté uplatnil zejména v odvolání. Odvolací soud však nesplnil svou přezkumnou povinnost a flagrantně porušil ustanovení § 254 odst. 1 tr. ř., jež mu ukládá v případě, že nezamítne nebo neodmítne odvolání podle § 253 tr. ř., přezkoumat zákonnost a odůvodněnost těch oddělitelných výroků rozsudku, proti nimž bylo podáno odvolání, i správnost postupu řízení, které jim předcházelo, a to z hlediska vytýkaných vad. K vadám, které nejsou odvoláním vytýkány, odvolací soud přihlíží, jen pokud mají vliv na správnost výroků, proti nimž bylo podáno odvolání. Odvolací soud se v zásadě vůbec konkrétními odvolacími námitkami obviněného K. M. nezabýval a jeho odvolání bez dalšího postupem podle § 256 tr. ř. zamítl, přičemž v odůvodnění svého usnesení ze dne 25. 8. 2011, sp. zn. 9 To 335/2011, uvedl jen zcela obecné úvahy. V důsledku tohoto svého postupu neodhalil shora uvedené vady rozsudku nalézacího soudu a v podstatě přesunul přezkoumání zákonnosti a odůvodněnosti napadeného rozsudku a řízení mu předcházejícího, které mělo být provedeno v odvolacím řízení, do dovolacího řízení před Nejvyšším soudem. Nejvyšší soud zde však není od toho, aby v dovolacím řízení, které je řízením o mimořádném opravném prostředku, nahrazoval činnost odvolacího soudu.

Vzhledem k tomu, že nebyl náležitě zjištěn a prokázán rozsah zvýhodnění věřitelů obviněného K. M., nemohl se Nejvyšší soud blíže zabývat subjektivní stránkou jeho jednání, což bude rovněž předmětem rozhodovací činnosti odvolacího soudu, který při jejím posuzování bude postupovat s ohledem na námitky uplatněné obviněným K. M. v jeho opravném prostředku, přičemž přihlédne již k

výše zmíněné ustálené judikatuře Nejvyššího soudu týkající se subjektivní stránky, ze které vyplývá, že z hlediska subjektivní stránky bylo předpokladem trestní odpovědnosti za tento trestný čin úmyslné zavinění pachatele, který jako dlužník, jenž nebyl schopen plnit své splatné závazky, zcela nebo částečně zmařil uspokojení pohledávky některého z více svých věřitelů tím, že zvýhodnil jiného věřitele, ač si z okolností musel být vědom toho, že jeho jednání může mít takový následek, a buď ho chtěl způsobit, anebo alespoň pro případ, že jej způsobí, s tím byl srozuměn (viz č. 17/2011 Sb. rozh. tr.). Skutkovou podstatu přečinu zvýhodnění věřitele podle ustanovení § 223 tr. zákoníku nenaplňuje jednání insolventního dlužníka, který sice plně uspokojí splatné pohledávky jen některých z více svých věřitelů, jestliže tak učiní s odůvodněným předpokladem získání dalších prostředků potřebných k uspokojení splatných pohledávek ostatních věřitelů (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2005, sp. zn. 5 Tdo 1555/2005, publikované pod č. T 861, v sešitě č. 22/2006 Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu).